

6. Задача за писане на аналитичен текст ★

Разгледайте двата зададени по-долу въпроса и мисълта на Блез Паскал (1623 – 1662) – френски математик, физик, религиозен философ, теолог и писател. Напишете кратък аналитичен текст върху някой от въпросите или философския цитат, като следвате указанията в Приложение 2 на стр. 196. Текстът ви трябва да изразява обосноваването ви лично отношение към проблема за човешката същност.

- Защо един робот би поискал да стане човек?
- Бихте ли искали да живеете вечно?
- „Човекът е само тръстика, най-крехкото нещо в природата, но той е мислеща тръстика.“ (Блез Паскал)

Приложение 2.

Създаване на аналитичен текст

Съществуват различни жанрове философски текстове: философско есе, изследване, статия, философска поема или стихо творение, речи и диалози, афоризъм, фрагмент, писма, философски дневник.

„Есе“ означава опит (на френски *essayer* – опитвам) и за пръв път се използва от френския философ Мишел дьо Монтен (1533 – 1592) като название на текстове, изразяващи лични размишления по философски въпроси, които същевременно са подкрепени с рационални основания.

Като вид аналитичен текст, есето съдържа ясна теза – конкретната позиция на автора по изследвания проблем, която е подкрепена с основания – примери или размишления от живота, подкрепящи или опровергаващи тезата (опровергаващите основания се наричат още контрапримери).

Формулиране на проблем

Не можете да създадете целенасочен и фокусиран текст, ако, преди да започнете с писането, не сте анализирали проблема, върху който ще размишлявате. Препоръчваме ви да формулирате проблема като въпрос. Добре формулираният основен въпрос ще насочва вашите размишления и ще придаде структурираност и целенасоченост на цялостния текст. Много често темите за есета се задават чрез посочване на фрагмент от текст. Затова се налага вие самостоятелно да „декодирате“ скрития в цитата проблем, като го преформулирате като въпрос.

Пример: Откриване на проблем във философски фрагмент

„Информацията е знание, което просто се придобива и съхранява; мъдростта е знание, което дава възможност да живеем живота си по-добре.“
(Джон Дюи)

- Кои са ключовите понятия във фрагмента? – информация, мъдрост, знание, добър живот
- Какви въпроси можете да формулирате, като използвате тези ключови понятия така, че въпросите да изразяват смисъла на фрагмента?
- В този фрагмент философът изследва отношението между два вида знание – информация и мъдрост, ги различава според способността им да променят човешкия живот. Ето защо е възможно да формулирате примерни въпроси като:
  - Какво е отношението между информация и мъдрост?
  - Как информацията и мъдростта влияят върху живота ни?
  - Какви са характерните особености на информацията и мъдростта като вид знание?
  - Кой вид знание е по-ценен за живота ни?

Бъдете смели и находчиви при формулирането на въпроси към фрагмента! При тази задача никога няма само един верен отговор, защото формулираният от вас въпрос изразява вашата гледна точка към съдържанието и смисъла на фрагмента. Точно това е началото и основата на самостоятелното мислене. Можете да изберете този въпрос, който ви се струва най-важен или най-интересен за изследване. Този изследователски въпрос ще бъде фокусът на вашия текст, проблемът, върху който ще размишлявате.

Формулиране на теза

Основното при писането на есе е вашата лична позиция. Ето защо ключов елемент е добре формулираната теза.

Пример: Формулиране на теза

Тезата е отговорът на вашия изследователски въпрос. Ако решим да се съсредоточим върху последния въпрос – „Кой вид знание е по-ценен за живота ни?“, възможно е да защитаваме различни тези – да се съгласим с автора на фрагмента или да се противопоставим, като обосновем различна позиция.

Какви отговори на въпроса „Кой вид знание е по-ценен за живота ни?“ са възможни:

- Информацията като вид знание е по-ценна за живота ни.
- Мъдростта като вид знание е по-ценна за живота ни.
- И двата вида знание са еднакво ценни.

Изглежда, че Джон Дюи подкрепя втората теза. Във фрагмента се открива известно омаловажаване на информацията – знание, което „просто се придобива и съхранява“. Различно е отношението към мъдростта като вид знание, който дори е дефиниран чрез способността си да ни учи „да живеем по-добре“.

Ако сте съгласни с тезата на Джон Дюи, може да заявите, че подкрепяте неговата позиция. Това ще бъде вашата теза:

Също като Дюи аз съм убеден, че мъдростта е по-ценна за живота ни.

След това може да потърсите основания, като посочите примери от личния си опит за срещи с мъдри хора или мъдри постъпки и как те правят живота ни по-добър. Може да дадете и примери за обратното на мъдростта – да речем, познавате някого, който знае много и е информиран в дадена област, но е нещастен или не вижда смисъл в живота си.

Напълно възможно е да се противопоставите на позицията, защитавана от автора на фрагмента, ако тя не отговаря на вашите лични убеждения. В такъв случай вашата теза е:

Не съм съгласен с Дюи, смятам, че информацията е по-ценна за живота ни.

Следва да посочите съответните основания, например за ситуации от живота, в които информацията се е оказала изключително важна, или да включите така наречените контрапримери – за ситуация, в която мъдростта е попречила на добрия живот.